

MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI VA BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY STANDARTLARNI AMALIY QO‘LLASHDAGI QIYINCHILIKLAR.

doi.org/10.70728/conf.v2.i03.032

Maxmudov Eldor Adxamovich

“OBI HAYOT QURILISH INJINIRING” MCHJ buxgalteri
eldorbek.mahmudov@mail.ru

Annotatsiya: Maqolada moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (IFRS) va buxgalteriya hisobining milliy standartlarini amaliy qo‘llashdagi asosiy qiyinchiliklar tahlil qilinadi. O‘zbekistondagi korxonalarda xalqaro va milliy standartlarni uyg‘unlashtirish jarayonida yuzaga keladigan farqlar, muammolar va ularning moliyaviy hisobot sifatiga ta’siri ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, muammolarni hal qilish uchun tavsiyalar va metodologik yondashuvlar taqdim etilgan.

Kalit so‘zlar: Moliyaviy hisobot, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, milliy buxgalteriya hisob standartlari, amaliy qo‘llash, qiyinchiliklar, korxona hisobi.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ И ПРАКТИЧЕСКИЕ ТРУДНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

Аннотация: В статье анализируются основные трудности практического применения международных стандартов финансовой отчетности (IFRS) и национальных стандартов бухгалтерского учета. Рассматриваются различия и проблемы, возникающие при согласовании международных и национальных стандартов на предприятиях Узбекистана, а также их влияние на качество финансовой отчетности. Предлагаются рекомендации и методологические подходы к решению выявленных проблем.

Ключевые слова: Финансовая отчетность, международные стандарты финансовой отчетности, национальные стандарты бухгалтерского учета, практическое применение, трудности, учет на предприятии.

INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS AND PRACTICAL DIFFICULTIES IN APPLYING NATIONAL ACCOUNTING STANDARDS

Abstract: The article analyzes the main difficulties in the practical application of International Financial Reporting Standards (IFRS) and national accounting standards. It examines the discrepancies and challenges that arise when aligning international and

national standards in enterprises in Uzbekistan, as well as their impact on the quality of financial reporting. Recommendations and methodological approaches to address the identified problems are also provided.

Keywords: Financial reporting, International Financial Reporting Standards, national accounting standards, practical application, difficulties, enterprise accounting.

Moliyaviy hisobotning sifatli va ishonchli shakllanishi korxonalarning moliyaviy holatini aniqlash, investitsiya qarorlarini qabul qilish va moliyaviy nazoratni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda global iqtisodiy integratsiya jarayoni doirasida ko‘plab davlatlar, jumladan O‘zbekiston, moliyaviy hisobotni xalqaro standartlar (IFRS) asosida yuritishga o‘tmoqda. Shu bilan birga, milliy buxgalteriya hisobining amaliyotga chuqur ildiz otganligi, mahalliy qonunchilik va korxona ichki siyosati bilan bog‘liq xususiyatlar xalqaro standartlarni to‘liq va silliq qo‘llashda qiyinchiliklar tug‘dirmoqda.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari va milliy buxgalteriya hisob standartlari o‘rtasidagi tafovutlar, ularning asosiy printsiplari va amaliy qo‘llanish usullaridagi farqlar korxonalarda moliyaviy hisobot sifatiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Bu esa, o‘z navbatida, moliyaviy hisobotni foydalanuvchilarga yetkazishda noaniqliklar va tushunmovchiliklarga olib keladi. Shu munosabat bilan, ushbu mavzu ilmiy jihatdan ahamiyatli bo‘lib, korxonalarda IFRS va milliy standartlarni uyg‘unlashtirish jarayonidagi qiyinchiliklarni aniqlash, tahlil qilish va samarali yechimlar ishlab chiqishni talab qiladi.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va milliy buxgalteriya hisob standartlarini amaliy qo‘llashdagi muammolarni o‘rganish, ularning sabablarini aniqlash hamda amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishdir. Mazkur tadqiqot korxona boshqaruvi, moliya bo‘limlari mutaxassisleri va ilmiy xodimlar uchun foydali bo‘lib, moliyaviy hisobot sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (IFRS) va milliy buxgalteriya hisob standartlarini amaliy qo‘llash jarayonida bir nechta asosiy qiyinchiliklar kuzatiladi:

IFRS asosan adolatli qiymat printsiptiga tayanadi, milliy standartlar esa ko‘pincha xarajat qiymati asosida hisoblashni talab qiladi.

Bu tafovut korxonalarda aktivlar, moliyaviy instrumentlar va biologik aktivlarni baholashda farqlarga olib keladi.

Amaliyotdagi moslashuv muammolari:

-Mahalliy buxgalteriya xodimlari IFRS talablariga to‘liq moslashmagan.

-Moliyaviy hisobotlarni ikki turdagi standart bo‘yicha yuritish, xususan, hisobotlarni konsolidatsiya qilish va adolatli qiymatni hisoblashda qo‘shimcha vaqt va resurs talab qiladi.

Texnologik va axborot tizimi cheklovlari:

-Ko'plab korxonalarda moliyaviy hisobotni yuritish uchun avtomatlashtirilgan tizimlar mavjud emas yoki ular IFRSga moslashtirilmagan.

-Bu xodimlar uchun qo'shimcha ish yukini va xatolik xavfini oshiradi.

Qonunchilik va soliq masalalari:

-Milliy soliq qonunchiligi IFRSga to'liq mos kelmaydi, bu esa soliq hisobi va moliyaviy hisobot o'rtasida tafovutlar yuzaga keltiradi.

-Korxonalar moliyaviy hisobotni IFRS bo'yicha tayyorlaganda, soliq hisobini alohida yuritish talab etiladi.

IFRS va milliy buxgalteriya standartlarini uyg'unlashtirish jarayoni korxonalarda sezilarli qiyinchiliklar tug'diradi, asosan metodologik tafovutlar, malaka va texnologik cheklovlar sababli. Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun korxona xodimlarini IFRS bo'yicha muntazam qayta tayyorlash va malakasini oshirish, moliyaviy hisob tizimlarini zamonaviy avtomatlashtirilgan dasturlar bilan jihozlash va IFRSga moslashtirish, milliy va xalqaro standartlarni uyg'unlashtiruvchi ichki yo'riqnomalar va metodologik ko'rsatmalar ishlab chiqish zarur deb hisoblaymiz.

Mazkur yechimlar moliyaviy hisobot sifatini oshirishga, xatolik va tushunmovchiliklarni kamaytirishga, shuningdek, korxonalarda moliyaviy boshqaruvning samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (IFRS) va milliy buxgalteriya hisob standartlarini amaliy qo'llash jarayonida korxonalarda bir qator qiyinchiliklar yuzaga keladi. Asosiy muammolar metodologik tafovutlar, xodimlar malakasi yetishmasligi, texnologik vositalarning cheklanganligi va soliq qonunchiligi bilan bog'liq.

Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun korxonalarda IFRS bo'yicha xodimlarni muntazam qayta tayyorlash, zamonaviy avtomatlashtirilgan moliyaviy hisob tizimlarini joriy etish hamda milliy va xalqaro standartlarni uyg'unlashtiruvchi ichki yo'riqnomalar ishlab chiqish tavsiya etiladi.

Xalqaro va milliy standartlarni uyg'unlashtirish moliyaviy hisobot sifatini oshirishga, moliyaviy boshqaruvning samaradorligini kuchaytirishga va korxona faoliyatini shaffof qilishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. International Accounting Standards Board (IASB). International Financial Reporting Standards (IFRS). London: IFRS Foundation, 2023.
2. Davlat Statistika Qo'mitasi va Moliya Vazirligi. O'zbekiston Respublikasi milliy buxgalteriya hisobi standartlari. Tashkent, 2022.

3. Nobes, C., & Parker, R. Comparative International Accounting. 14th Edition. Harlow: Pearson Education, 2021.
4. IFRS Foundation. IFRS for SMEs: International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities. London, 2020.
5. Hasanov, A. Milliy va xalqaro buxgalteriya hisobining uyg'unligi: amaliy masalalar. Tashkent: Moliya Nashriyoti, 2021.
6. Тарасов, В.В. Международные стандарты финансовой отчетности и национальный учет: проблемы и практика. Москва: Экономист, 2021.
7. Zeff, S.A. The Evolution of the International Accounting Standards Board. Accounting Horizons, 2020; 34(2): 1-15.
8. Deloitte. Practical Guide to Applying IFRS in Emerging Markets. Deloitte Insights, 2021.
9. Tohirov, A., & Abdurahmonova, D. (2023). Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalarda buxgalteriya hisobi jarayonlarini avtomatlashtirish. O'zbekiston Milliy Universiteti Ilmiy jurnali, 2(3), 110–118.
10. N.T. Qudbiyev, Z.A. Axmadaliyeva. "Soliq yukining biznes uchun ahamiyati", Scientific Progress, vol. 3, no. 3, pp. 699–708, 2022.
11. Abduxalimovna, A. Z., & Nabiyeovich, I. I. (2021). Organization of Long-Term Asset Accounting on the Basis of International Standards. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 2(11), 86-92.
12. Axmadaliyeva, Z. A. (2023). MHXS ASOSIDA INVESTITSION MULKLARNI HISOBGA OLISHNING O'ZIGA XOSLIGI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(5), 801-811.

